כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת וישב ■ י"ח כסלו ה'תשע"ה ■ 10.12.2014 ■ גליון מס' 304

תפוצה לכל קהילות ישראל

י"ט כסלו: האירועים שאינם ידועים דים

דומני שהולך ומתמעט מספרם של היהודים שומרי מצוות ואפילו הקרויים "מסורתיים", שאינם יודעים כי בי"ט כסלו (תקנ"ט) חל יום הגאולה ממאסרו של מייסד תנועת חב"ד, כ"ק רבי שניאור זלמן מליאדי המכונה: האדמו"ר הזקן בעל התניא ושולחן ערוך הרב. בו ביום, חל יום ההילולא, יום ההסתלקות, של כ"ק רבי דובער הלא הוא הרב המגיד ממזריטש, תלמידו של הבעש"ט, שהיה מורו ורבו של "האדמו"ר הזקן". זי"ע.

אלא שבדברי ימי חב"ד נמצא כתוב, כי בי"ט כסלו (תקנ"ט ו-תקע"ז) היו עוד שני אירועים, והללו פחות ידועים בקהילות חסידים שאינם נמנים על תנועת חב"ד. האחד: יום הולדתה של הרבנית הצדקת מנוחה רחל סלונים, בתו של כ"ק האדמו"ר האמצעי, רבי דובער, בנו של האדמו"ר הזקן זי"ע. השני: יום גאולת הרה"ק ר' משה, בנו של כ"ק האדמו"ר הזקן, מידי הכמרים.

■ הרבנית מנוחה רחל ע"ה נולדה ביום בו יצא האדמו"ר הזקן ממאסרו. כאשר נתבשר כ"ק האדמו"ר האמצעי כי בת נולדה לו, אמר: "מעתה מנוחה תהיה לנו", ולכן הכתירה בשם "מנוחה", והשם רחל הוא על שם בתו הצעירה של האדמו"ר הזקן שנפטרה בעודה צעירה לימים.

עוד בימי נעוריה השתוקקה הרבנית מנוחה רחל לעלות לארץ ישראל, וקרה שחלתה אנושות והרופאים התייאשו מחייה, ואז אביה הקוה"ט הורה ללחוש לאוזנה בשמו, שהיא תבריא ועוד תזכה לעלות לארץ הקודש. מיד כשעשו כן הבריאה ובעצת גיסה, כ"ק האדמו"ר הצמח צדק זי"ע, עלתה יחד עם בני משפחתה לארץ הקודש. הם התיישבו בחברון ושם מנוחתה בבית העלמין הישן, שחולל לא פעם בידי הזידים הישמעאלים.

■ הרה"ק ר' משה, בנו הצעיר של כ"ק אדמו"ר הזקן זי"ע היה בעל כישרונות יחודיים. עוד בחיי אביו היה חוזר על תורותיו בלשונו הזהב ממש כנתינתן, ואביו, האדמו"ר הזקן חיבבו מאוד. ויהי היום ובמהלך קבלת פנים למלך אלכסנדר הראשון התנהלו חילופי דברים חריפים בין אחד הכמרים החשובים ע"ל לבין ר' משה זי"ע שגלשו גם לפגיעה בתורת משה, ומזה נגרר ויכוח דתי שהתקיים בחודש מרחשון שנת תקע"ו. הויכוח היה בנוכחותם של הכמרים הראשיים של הערים סמולנסק ונעז"ין וארך כחודש ימים. ר' משה היכה אותם שוק על ירך בתשובותיו הבהירות והמשכנעות, ומשום כך החליטו חבורת הכמרים להעביר את ר' משה לאחת הכנסיות בכלך קיוב. הוא הובל בשמירה מעולה מלווה על ידי שני כמרים וחיילים נושאי נשק. כשלנו באחד הכפרים סמוך למוסקבה, נפלה תרדמה על כולם והרה"ק ר' משה נמלט מהם. "והשי"ת נתן לו כוח ועוז אשר בלי הרגש את הקור והשלג העמוק שהיה בדרך, רץ ובא לעיר אריאל ושם נתוודע להרב משה לייב יעקובסון והוא הסתירו בביתו איזה ימים ומשם פנה למדינת וואהלין. בני ביתו נסעו לארץ הקודש ת"ו והוא הלך לגלות משנת תקע"ו עד סיון תרל"ח". זמן הצלתו היה בלילה אור ליום חמישי י"ט כסלו תקע"ו. ■

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

שידוכים

בימים אלה ביקשני הרב ד., מאברכי עירנו היקרים, לשאול את מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א את השאלה...

המשך בעמ' 2

ויבא הביתה לעשות מלאכתו

במסכת שבת (מט ב) נשאלה השאלה: "אבות מלאכה ארבעים חסר אחת כנגד מי?", ועל שאלה זו נאמרו...

המשך בעמ' 5

שוויית חורף

האם בליל שבת אפשר לומר למי שאינו יהודי להכניס את המנורה לתוך הדירה או אולי לרמוז לו שיעשה זאת?...

המשך בעמ' 6

סיפור לשבת

אם כסף תלוה את עמי

אני יושב במשרדי ומגיעה קריאה טלפונית ממינדל, חוזרת בתשובה, שגרה במאה שערים. "אתה חייב להציל את אבא שלי"...

המשך בעמ' 7

שביבים

■ "וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלם"
■ מדוע אין הקב"ה בוטח בי?
■ על מעמדה של ארץ ישראל / תגובה
■ "לכו ונמכרנו לישמעאלים"
■ קשרי מלחמה או קשרי תפילין?

המשך בעמ' 7

בסודשיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

שידוכים

הרב הגאון רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א מפרט כיצד לדעתו יש לגשת לשידוך

בימים אלה ביקשני הרב ד., מאברכי עירנו היקרים, לשאול את מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א את השאלה הבאה: "אחת מבנות משפחת אשתי מחפשת שידוך ואני מקדיש לעניין שעה - שעתיים בכל יום. מתקשר, מדבר עם שדכנים, משכנע, מפציר, מברר. השאלה שלי היא עד כמה עלי להקדיש לנושא? עד כמה 'השתדלות' עלי להשקיע בזה? כמה זמן?".

ביקשתי מידידי רבי יעקב קנייבסקי שליט"א, נכדו הקרוב, האהוב והמסור של רבנו שליט"א, לשאול את השאלה. הוא שאל ומרן שליט"א השיב: "עד שהשידוך שלה יימצא"...

❋❋❋

בפרשיות השבוע שקראנו, התוודענו למערכת השידוכים של האבות והאמהות הקדושים. האבות הקדושים עשו השתדלויות רבות למען השידוכים- כך שמעתי בשם מרן הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל, ראש ישיבת 'פורת יוסף'- משום ששידוך הוא ענין רוחני ראשון במעלה. בענייני חולין ממעטים בהשתדלות. אך שידוכים הם קודש קדשים. הקמת בית יהודי בישראל!

גדולי הדור סייעו רבות להקים בתים בישראל והשתדלו רבות במציאת שידוכים. אבי מנהגי אשכנז, המהרי"ל, התפרנס ממקצוע השדכנות.

בסמינר "אור החיים" בב"ב היו בנות רבות יתומות מאב או מאם, ממשפחות הרוסות וכדו', ומרן הגרא"מ שך זצ"ל דאג להם לשידוכים ויעץ להם בקביעות בעניינים אלו (כאשר מרן הגר"ש הלוי ואזנר שליט"א היה מלמד אותן את ההלכות הנחוצות לקיום בית יהודי). למרן הרב שך זצ"ל היתה קביעות קבועה על כך, ובימי שישי היה יושב עם הבנות בחדרו ומייעץ להן בענייני שידוכים. מאחר שמרן זצ"ל חשש לאיסור יחוד, ומנגד לא רצה לפגוע בפרטיותן של הבנות מ"אור החיים", ולכן הן ישבו בחדר פנימה ומרן זצ"ל ישב בפתח החדר, כשהדלת היתה פתוחה.

בת אחת הגיעה להרב שך וסיפרה לו שנפגשה עם בחור מופלג ביותר בתורה וביראת שמים והבירורים העלו שמדובר בבחור מושלם במעלות רבות, ואולם הבחור ישב בפגישות אוחז בידו ספר תורני ומיד פעם, בעיצומן של הפגישות, עיין מעט בספר...

הדבר נראה היה לה מוזר והיא רצתה לשמוע את חוות דעתו של הרב שך. חקר אותה מרן זצ"ל לפרטי פרטים ולאחר מכן שאלה כיצד הבחור אחז בספר והבת תיארה לו את אופן אחיזת הספר.

הרהר מרן זצ"ל ואמר: "כנראה לבחור ישנם פגמים ביד או באצבעות, ולכן, כדי להסתיר את מומו, אוחז הוא בספר. ובכדי שלא תשאלי מדוע אוחז הוא בספר בפגישות, מעיין הוא מידי פעם בספר"...

ואכן, כך היה. לבחור היו חסרות שתי אצבעות...

ומה היה בסוף? לבסוף הם התארסו ונישאו והקימו בית נפלא וטוב.

מספר ידידי הרה"ג ר' ישראל מאיר פלמן: בן ישיבה מישיבת סלבודקא התארס עם בת ישראל מאחד מישובי הצפון וכעבור זמן הוציאו בפני הורי הכלה את דיבת הבחור רעה והם ביטלו את קשרי השידוכין. הבחור הצטער מאד ופנה לידידו הגרב"צ פלמן שליט"א, שהתגורר בשכנותו בתל אביב, שינסה להשיב את השידוך על כנו. נכנס הגרב"צ פלמן אל מרן הגרא"מ שך זצ"ל ושח לו את פרטי המעשה. מיד קם מרן זצ"ל ממקומו ואמר לרבי בן ציון: "אנחנו נוסעים לצפון, לדבר עם הורי הכלה"...

נסעו הם משך שעות ארוכות, במספר אוטובוסים, ובדרך ביקש מרן זי"ע מהגרב"צ פלמן לספר לו על מעלות הבחור, תורתו והתמדתו. כשהגיעו לבית הורי הכלה דפק מרן זצ"ל על הדלת, הציג את עצמו ואמר בשמחה גדולה להורי הכלה: "שמעתי שהשתדכתם עם הבחור פלוני מישיבת סלבודקא, ומאחר שעברתי במקום ראיתי חובה לעצמי לעלות אליכם ולספר לכם את שבחו של חתנכם". ומרן זצ"ל פתח בדברי שבח וקילוסין לחתן, בתארו את כל מעלותיו, אותם שמע בדרכו מהגרב"צ פלמן שליט"א. התפעמו ההורים מדברי השבח של גדול הדור, ומיד השיבו את השידוך אל כנו.

ומוסיף הרי"מ פלמן שליט"א ומספר: "מרן זצ"ל הגיע להשתתף בחתונת הבחור, שם פגשו מרן הגאב"ד דפוניבז' זצ"ל, שתהה מדוע רבנו זצ"ל מגיע לחתונה של בחור מסלבודקא. השיב לו מרן זצ"ל ובת צחוק נסוכה על פניו: "אני השדכן!"...

גיל הנישואין: מ-18 עד 24

בישיבות החסידיות מתחתנים בגיל צעיר יחסית, אף בגיל 18-19. מספרים על אחד האדמו"רים שפגש ראש ישיבה ליטאי ושאל אותו מדוע בני הישיבות הליטאיות אינם מקיימים את המשנה במסכת אבות ש"בן שמונה עשרה לחופה". השיב לו ראש הישיבה: "אצלנו מאריכים ב"שמונה עשרה"...

הגיב הרבי: "מי שמאריך ב"שמונה עשרה"- מפסיד "קדושה"...

מרן הגרא"מ שך זצוק"ל אמר למנהלה הרוחני של ישיבת "כנסת חזקיהו" הגה"צ רבי דב יפה שליט"א שהמשגיח רבי יחזקאל לעוונשטין זצ"ל סבר שיש להינשא לאחר גיל 24, ואילו מרן הגרא"מ שך זצ"ל אמר שניתן להקדים בימינו בשנתיים את גיל הנישואין ולהינשא בגיל 22, וכשהבחור אינו מונח דיו בלימוד התורה ואינו שקוע ראשו ורובו בעמלה ובחכמתה, אף ניתן להינשא בגיל 21. אך לפני גיל 21, בשום פנים ואופן אין לאפשר לבן ישיבה להינשא, מפני שפחות מגיל זה אין הבחור יכול לנהל בית כהלכה. ידועה היתה דעתו הנחרצת בדבר זה, בהצביעו על בני הישיבות הקדושות דליטא קודם השואה הנוראה, שנישאו בגילאים מאוחרים יותר, ועסקו בתורה בלא עול ריחיים על צווארם, ולאחר מכן הקימו בתים מבורכים להי' ולתורתו. ומרן זצוק"ל השפיע מידי פעם על הורים לתלמידים שרצו שבנם ינשא בגיל צעיר-יחסית, ומרן זצוק"ל דיבר עימם בנועם שיחו ושכנעם שעלייתו בתורה של בנם קודמת כעת לכל דבר וענין ובס"ד יבנה הוא את ביתו לתפארה בעוד שנה, שנתים או שלש.

סיפר לי ידידי הרה"ג רבי יעקב פינדרוס על אחת מקרובותיו שעבדה בנתניה ודיברו בה נכבדות, והציעו שיגורו בב"ב והבחורה תיסע למקום עבודתה בנתניה. הבחור חשש מהנסיעות ובחוה"מ פסח נכנסו הורי הבחור כדרכם תמיד להקביל במועד את פני מרן זצ"ל. וסיפר אבי הבחור למרן זצ"ל שהציעו להם הצעה. וקודם שהציע

את ספקו, שאל אותו מרן זצ"ל לגילו של הבחור, והשיבו לו שהוא בן עשרים וחצי. הורה להם רבנו זצ"ל שימתין עוד שנה, כדי שילמד עוד שנה בישיבה. אמרו לו: "אבל ישנה הצעה מיוחדת". אמר להם מרן זצ"ל: "אל דאגה, הוא ילמד, ועוד שנה תהיה לו הצעה טובה יותר!".

חלפה שנה ובמוצאי פסח הדיחה האמא את כלי הפסח ובעלה אומר לה: "הרב שך אמר שהשנה תהיה הצעה יותר טובה, אך כעת חלפה לה שנה וכרגע אין הצעה כלשהי על הפרק". תוך כדי הדברים הטלפון צילצל ועל הקו עמדה שדכנית שהציעה הצעה מצוינת, וכעבור שבועיים הבחור בא בברית האירוסין...

ואולם יש לציין ששמעתי ממו"ר הגר"ח קניבסקי שליט"א, שלמרות שכך היתה דעתו הכללית של הרב שך זצ"ל. אך כאשר הוצעה לבחור הצעה מיוחדת במינה, הורה מרן זצ"ל שניתן להקדים את גיל השידוכין, והגר"ח שליט"א העיד שהכיר מעשים כאלו בעצמו, והכל לפי הענין. הגר"ח קניבסקי עצמו מעודד בחורים להינשא בגיל צעיר יותר. (כשהייתי בן 19, החל הגר"ח שליט"א לדחוק בי להינשא...).

מה צריך לחפש בשידוך?

על הפסוק (בראשית כד, יז) "וירץ העבד לקראתה" מפרש רש"י על פי המדרש: "לפי שראה שעלו המים לקראתה". רבקה הצדיקה הגיעה לבאר והנה, נס ופלא, המים עלו לקראתה!

הצדיק רבי יחזקאל מקוזמיר זצוק"ל תמה: לאחר שנוכח אליעזר וראה בד' אמותיה של רבקה מופתים גלויים, מדוע היה צורך לבחון עוד אם היא גומלת חסדים, וכי לא די במה שראה שהיא במדרגה גבוהה כל כך, שהמים עולים לקראתה?

אלא, מסביר הרבי מקוזמיר, מכאן שמידה טובה אחת עדיפה על יכולת עשיית מופתים...

ה"כלי יקר" שואל: מדוע אליעזר בדק את רבקה דווקא בענייני מידות, ולא בשאר ענייני הנהגות האדם לפי דרך היהדות?

אך כבר אמרו חז"ל (תענית כד): "כל כלה שעיניה יפות, אין שאר גופה צריך בדיקה". ללמדנו, שכל כלה שיש לה עין טובה, כלומר מידות טובות וישרות, אינה צריכה בדיקה בשאר הענינים, שכן אם יש לה מידות טובות, הריהי מבטלת דעתה, ומתאימה עצמה בכל הענינים. וכמו שהשיב רבי אלעזר (אבות פרק ב) על שאלת רבן יוחנן בן זכאי: "איזו היא דרך טובה שידבק בה האדם? רבי אלעזר אומר: לב טוב. אמר להם רואה אני את דברי רבי אלעזר בן ערך מדבריכם, שבכלל דבריו - דבריכם".

סיפר הגאון רבי חיים קרייזווירט זצ"ל, אב"ד אנטוורפן: "מעשה ברב פלוני שבא להתייעץ עם ה'חזון איש' בנוגע לשידוך בשביל בת-משפחתו, השואפת בתום להקים בית של תורה, והיא עצמה בתו של תלמיד-חכם גדול שנספה בשואה. הוא הזכיר לפניו כמה הצעות של למדנים מובהקים ודחה אותן. לבסוף הציע מציאו להרב בחור אחד שלא נחשב ללמדן מובהק. תמה הרב השואל על שמציעו. אמר לו ה'חזון-איש': "בשידוך צריכים לשפוט על-פי מבט למרחקים. יש אחד והוא תלמיד-חכם בן תלמיד-חכם, אלא מחמת מידותיו יתכן שדווקא אצלו תיפסק שרשרת הזהב. ויש בחור שהוא פחות למדן אולם בעל מידות מצויינות וירא-שמים מרבים, והוא שיזכה להקים דורות מבורכים של בני תורה".

הר"ן תמה: מדוע העדיף אברהם את בנות מולדתו וארץ אביו, והרי גם הם היו שטופים בעבודה זרה?

ומתרץ הר"ן: עבודה זרה היא פגם בדעות ובהשקפות, והרי ענינים התלויים ב"דעות" אינם מוטבעים בגוף ונפש האדם, אלא ניתנים להיפוך ולשינוי על ידי חינוך ורקע שונה, ותלויים לגמרי באפשרות ה"בחירה" שבעולם. לא כן עניני מידות. "אלו תכונות נפשיות נמשכות ומשתלשלות מאבות לבנים, מפני שהם טבעיות נמשכות אחרי המזג", שמכיון שמוטבעות בעצמות האדם הריהן עוברות בירושה.

ולכן לא חשש אברהם מפגם ב"דעות" של עבודה זרה של בנות ארם נהריים, בידעו, כאמור, שעניני "דעות" ניתנים לשינוי על ידי טבילה במי הדעת, וכניסה תחת צל האמונה בבית אברהם. אבל בנות הכנעני, מושחתות גם במידות רעות, והרי מידות רעות מוטבעות בגוף ונפש האדם, ועוברות בתורשה ואינן הפיכות, ולכן - לא תיקח מהם.

ראש גולת אמריקה, הגאון רבי יעקב קמינצקי אמר פעם לאדם שהובאה בפניו הצעת שידוך עבור בתו - בחור שהיה מפורסם כעילוי, "כי אם לוקה הבחור במידותיו, אין לחשוב עליו כעל שידוך אפשרי לבתו, גם אם הינו העילוי המוכשר ביותר בעולם".

איזה מעלות צריך להיות לבחור המבוקש?, כך נשאל רבינו הסטייפלר זצ"ל, כשחיפשו חתן לנכדתו. והוא השיב: "איננו צריכים הרבה מעלות וענינים, רק שלושה דברים בלבד: התמדה, שכל ישר, מדות טובות"...

שאלוהו: "הרי אם הוא מתמיד ושקדן גדול בתורה, הלא כבר ממילא יש לו מדות טובות. הלא כן?!"

השיב מרן הסטייפלר: "אסביר לכם מה זה מתמיד. הוא יושב בישיבה שש שנים בהתמדה רבה ליד הסטנדר ואת הגמרא הוא לומד בשקידה. והנה עם הסטנדר והגמרא יש לו "שלום בית" מופלג... הם לא דורשים ממנו כלום...עוד אף פעם לא קרא שהסטנדר יבקש ממנו עזרה באיזה ענין, לא לשפוך את הזבל, ולא לקנות במכולת, ולא לגשת לסדר איזה ענינים. אף פעם לא קרה שה"סטנדר" הראה לו פנים זועפות. אף פעם לא קרה שלסטנדר לא היה מצב רוח, וציפה ממנו שידבר על לבו דברים טובים וניחומים, ויעודד אותו בדברים מתוקים ומבוסמים. ואף פעם לא קרה שה"סטנדר" חלה והיה צריך לטפל בו...והנה לפתע הוא צריך להתחיל לגור עם בן אדם נוסף, האישה, ולכן מוכרח שיהיה הוא בעל מדות טובות, כי השקידה המופלאה לא הרגילה אותו ליחס הוגן לאשתו...

שאלו את הסטייפלר זי"ע: "והרי התורה מעדנת את הלומד?...

השיב מרן הגרי"י קנייבסקי זצ"ל: "בודאי, יש כאלו שאילו לא למדו תורה, היו בגדר חיות טורפות, רוצחים, ועל ידי הלימוד בשקידה - ניצלו מכל זה, אבל עדיין אינו מוכרח שהוא בעל מדות טובות, אלא מי שעובד על זה, בלימוד המוסר הרבה, ובבדיקת מצבו הרוחני תמיד, ובשבירת מידותיו ותאוותיו ורצונותיו, אז נהיה לבעל מדות טובות... ("פניני רבנו הקהלות יעקב" ח"א).

מרן הגרא"מ שך זצוק"ל הדגיש פעמים רבות שלמשודכת צריך שיהיו מידות טובות, יראת שמים ופשטות, ושתגיע מבית שיש בו אהבת תורה. והיו מקרים בהם הורה רבנו זצוק"ל גם להעדיף יופי חיצוני, אשר גם הוא מעלה נכבדה לשלימות הבית וקדושתו.

שמעתי מהגאון רבי אברהם צבי טויב שליט"א שלרב שך היתה משנה סדורה בענין. הוא אמר כך: "כשרון הוא מעלה, ויחוס זהו מעלה. אך עם מעלות אלו לא מתחתנים. רק עם מידות מתחתנים".

וסיפר הגרא"צ טויב שליט"א על אחד שהתייעץ עם מרן זצ"ל, שבני משפחתו דחקו בו לקחת בדווקא כלה שאינה מוכשרת, משום שמניסיונם המשפחתי הכישרון הוא חסרון והוא גורם לבעיות בשלום בית.

השיב לו מרן זצ"ל: "אינני מבין אותם. הרי אם המדוברת היא בעלת

מידות טובות, אם כן כשרון אינו חסרון. ואם אינה בעלת מידות טובות, אזי בוודאי שהעובדה שאינה מוכשרת, היא אינה מעלה"...

כמה בחורים שהציעו להם הצעות שהמדוברת אינה מוכשרת באופן מיוחד אלא בצורה בינונית, ושאלו את הרב שך לדעתו. מרן זצ"ל בנחרצות שאין צורך שלאישה תהיה כישרונות מיוחדים במינם, שהרי "האשה אינה חברותא שלך"... והוסיף שאין שום קשר בין כישרונות ההורים לכישרונות הצאצאים, וההורים אינם משפיעים בכישרונותיהם על ילדיהם, אלא ביראת השמים ובאהבת התורה שלהם. "הורים יראי שמים יזכו לבנים יראי שמים וגם מוכשרים, שיעסקו בתורה ובשקידה, ואילו הורים שאינם יראי שמים לא יזכו לכך, אפילו הם עצמם בעלי כישרונות מופלגים", אמר מרן זצוק"ל (כמובא בספר "אורחות הישיבה" עמוד ת"ט).

ואמנם מעיד הגאון רבי אשר דויטש שליט"א שלמרות שמרן הרב שך זצ"ל לא החשיב במשך שנים רבות את ההדגש על כישרונותיה של המדוברת, אך בשנים מאוחרות יותר אמר מרן זצ"ל שבמשך הזמן נוכח לדעת שלעיתים ישנה חשיבות לא מעטה לכישרונותיה של האישה ושצריך לשים דגש גם על כישרונות.

דבר נפלא ומעניין מאד כתב מרן הגאון רבי עזריה עטיה זצ"ל, ראש ישיבת פורת יוסף: "אשה יראת ה' היא תתהלל" (משלי לא, ל). ויש לדקדק בלשון הפסוק: לכאורה תיבת "היא" נראית כמיותרת, והיה די לומר "אשה יראת ה' תתהלל"?

וביאר רבי עזרא עטיה את העניין על פי המסופר במדרש: מעשה בחסיד אחד שהיה נשוי לאשה צדקת ולבסוף נתגרשו. הוא נשא אשה רשעה ונעשה רשע כמותה, והיא נשאת לאדם רשע והחזירתו בתשובה (בראשית רבה יז, יב).

נמצא, שבדרך כלל האישה היא המשפיעה על בעלה, ובעלה אינו משפיע עליה. ואם כן, אם אנו רואים אדם ירא שמים, אינו מוכרח שבזכות עצמו הגיע לדרגה זו, כי אולי אשתו היא שדחפה אותו לכך, מה שאין כן כשהאשה היא יראת שמים, זה ודאי מצד עצמה ומכוחה הפרטי.

לכן אומר הפסוק: "אשה יראת ה' היא תתהלל". הדגיש תיבת "היא", כי היא זאת שגרמה לכך שתהיה בעלת יראת שמים. מה שאין כן כשהבעל ירא שמים, יתכן שההילול מגיע לאשתו ולא לו, כי לא מכח עצמו נעשה ירא שמים, אלא מצד אשתו. לכן כדאי לבחור אישה יראת שמים, כדי שהיא תחזק אותנו, הגברים, ביראת שמים!!

"בית של תורה"- משני הצדדים

מרן הגרא"מ שך זצוק"ל קבע מסמרות בגדר החשיבות להינשא לבת שגדלה וצמחה בבית שהיה ספוג באהבת תורה, באומרו פעמים רבות ש"בית של תורה" אין פירושו בית בו האב והאחים הינם לומדי תורה, אלא דנקרא בית בו ספגו הילדים אהבת תורה, ידיעה ותחושה תמידית שהתורה והעסק התמידי בה הם הם הרביעית דם הבסיסית של היהודי. היו פעמים שרבנו זצ"ל, שנכנס לעובי הקורה וחקר את מציאות על בורייה, הציע להעדיף קשרי שידוכים עם משפחות שנראו פשוטות כלפי חוץ, בהן האב עסק למחייתו ולכלכלת ביתו, על פני בתים של לומדי תורה, באומרו כי לעיתים ישנם בתים בהם האב נאלץ לעסוק למחייתו ולצאת לשוק הפרנסה, אך הבית כולו חדור באהבת תורה ובידיעה שהתורה הקדושה מעל הכל. לעיתים ישנם לומדי תורה שבביתם חשו שהאב רודף אחר השררה והכבוד ולא אחר דף הגמרא, בעוד שבבתים אחרים סבב היום סביב שעות הלימוד של האב, ששב לביתו מעל יומו, ואץ רץ, למרות עייפותו וקשיו, כדי לקבוע עיתים לתורה ולעסוק בדברי תורה כפי כוחו.

חז"ל הקדושים (ברכות יז.) אומרים: "נשים במאי זכיין", והקשה אדוננו הגר"א ז"ל: לשם מה צריכות הנשים למסור את נפשן על לימוד התורה של בני ביתם, בכדי לזכות לעוה"ב. והלא נשים מקיימות את רוב המצוות שבתורה. והשיב הגר"א ז"ל שאכן כן, ללא זכות לימוד התורה הקדושה, אי אפשר לזכות לחיי העולם הבא.

מרן הגרא"מ שך זצ"ל החשיב ביותר את ההצעות של אלו שהתחנכו למסור את כל כולן עבור לימוד התורה של בעליהן, ורבות דיבר על כך שבת שהתחנכה בבית הספוג באהבת תורה ומסירות לתורה, הינה מעלה עליונה בשידוכים ויש להעדיף בת שכזאת עשרת מונים על פני האחרות. ואולם דבר ראשון הוא שהבחור עצמו ירצה למסור את נפשו שלו על לימוד התורה...

סיפר לי ידידי הרה"ג רבי אליהו משה וויס שליט"א על בן ישיבה מופלג מאד בתורתו ובמעלותיו, שמרן זצ"ל הרבה לדבר עימו בלימוד והחשיבו לבר אוריין וצורבא דרבנן. הבחור נפגש עם בת ממשפחה מיוחסת של תלמידי חכמים והבחורה נכנסה אל מרן זצ"ל להתייעץ עימו. "הבחור מדבר בכל מהלך הפגישות על הצורך שאמסור נפשי עבור לימוד התורה שלו, אך הוא כלל לא מדבר על כך שגם הוא עצמו מתכוין למסור את נפשו שלו על התורה", אמרה הבחורה להרב שך זצ"ל.

מרן זצ"ל הזדעזע ואמר בנחרצות: "אין זה תורה, אלא גאוה!". הוא שב ואמר שבן ישיבה שמטיף רבות לבני ביתו למסור נפש על לימוד התורה, מבלי שמגלה שגם הוא עצמו מתכוין למסור את נפשו שלו על התורה, הרי הוא פגם גדול, והורה שלא לסיים את השידוך.

יבדוק באחיה?

בבבא בתרא (קי, א) אמר רבא הנושא אשה יבדוק באחיה. הגמרא אומרת שרוב הבנים דומים לאחי האם. ואמנם אמר מרן הרב שך זצ"ל שאין הדבר אמור אלא לענין המידות והתכונות הנפשיות, הבאות בדרך כלל בתורשה. אך בעניני דעות אין זה שייך כלל, כי ענין הדעת מסור לידי בחירה, ולכל אדם ואדם ניתנה הבחירה.

מרן הגראי"ל שטיינמן מורה הוראה זאת בשם מרן הגרא"מ שך זצ"ל ומוסיף שבימינו אנו מי יאמר ניקיתי ואי אפשר להשליך כלל על המשפחה אם חס וחלילה אחד מבניהם סר מדרך התורה והישיבות, כיון שהרחוב וגרורותיו כה מאיימים ובמקרים רבים מספור ההורים חינכו את בנם היטב, ורק בחירתו האישית ותאוותיו, האינטרנט הארור והחברים הרעים, הוציאוהו מעולמה של תורה, ואין הענין קשור כלל לשאר הילדים בבית.

מידי פעם מציע מרן הגר"ח קניבסקי לבחורים המתקשים בשידוך, לגדל זקן.

בן ישיבה סיפר לי שמרן שליט"א אמר לו: "תגדל זקן, כי היא תרצה אותך דוקא עם זקן"...

שימו לב לסיפור הבא: באחד הימים הגיעה לאזני רבינו ה"חפץ חיים" שמועה על אחד מתלמידי ישיבתו, אשר נכבדות מדובר בו, והענין מתנהל בכבדות, כי עדיין המדוברת מסרבת. חבריו לספסל הישיבה סברו לתומם שזקנו המגודל גורם לעיכוב, ועל כן יעצוהו שיגלח את שיער זקנו בסם מיוחד המיועד לכך, כפי שרגילים היו לעשות בני ישיבה רבים וטובים.

הזמין החפץ חיים את הבחור אליו, והתחיל לדבר עמו מעניני שידוכים. אמר לו: משל למה הדבר דומה, לקטר של רכבת הגורר עמו מאה קרונות טעונות משא כבד, והקטר עובד במלוא הקיטור ומתקדם באיטיות מרוב כובד המשא.

היה שם 'פיקח' אחד שרצה להחיש ולזרז את מהירות הרכבת, והתחיל לדחוף בשתי ידיו את הקרון האחרון, מתוך כוונה לסייע למכונת הקיטור המושכת את כל הקרונות...

ליגלגו עליו כל הנוכחים, וכי מה כוחך גדול לעומת מכונת הקיטור העובדת בכל כוחה. הרי אתה לעומתה הוא בבחינת כח היתוש מול כח השור.

כך הענין גם בעניני שידוכים. אמנם מכריזים למעלה ארבעים יום קודם יצירת הוולד, ואף על פי כן קשה הענין כ"קריעת ים סוף", וכביכול הקב"ה בעצמו מזווג זיווגים. והנה פתאום מתגנבת מחשבה במוחו של אדם 'לעזור' להשי"ת בענין זה. סבור האדם שעל ידי שיעביר זקנו, ימצא חן בעיני המדוברת. הרי הוא ממש כאותו 'חכם' שדחף בכל כוחו את הרכבת כדי לסייע לה להתקדם...

סיפר הצדיק רבי שלמה בלוך זצ"ל, תלמיד ה"חפץ חיים", כי קיבל פעם מכתב מחברו שלמד בישיבת נובהרדוק, בבקשה ממנו שיכנס לרבינו החפץ חיים ויפרוש בפניו את שאלתו ובקשתו: היות והוא בחור בן עשרים ושש, וזקנו מגודל מאוד, ועל ידי זה הוא נראה מבוגר מכפי גילו, והנה קיבל מכתב מאביו, שגוזר עליו בגזירת 'כיבוד אב', להתגלח. מה דינו, האם מחויב הוא לשמוע בזה לאביו?

נכנס רבי שלמה בלוך אל הח"ח ושטח בפניו את הדברים. ראשית כל, התעניין הח"ח ושאל: "האם השואל הוא בחור נורמלי?". וכאשר נענה בחיוב, התחיל החפץ חיים להתאונן: "כאלה אזיקים כבדים אבא מניח על בנו"....

הוסיף החפץ חיים ואמר: "להלכה איני יכול לענות, תשאל את הגר"ח מבריסק. אולם עצה אני אתן לך: חברך יכתוב אל אביו כדברים האלה: הרי כל כוונתך היא כדי שאני ישיג שידוך טוב בנקל. הנה אני מעוניין שיהיה השידוך באחת שרוצה בחור עם זקן, ואם אגלח כבר לא אוכל להשיג השידוך שאני רוצה"...

בסופו של דבר, עצת החפץ חיים הצליחה. לא חלף זמן רב עד שהשיג הבחור שידוך כרצונו, ולאחר חתונתו נתמנה לרב באחת העיירות.

שני גדולי הדור חששו שאינם מספיק תלמידי חכמים

מסופר על רבנו הגאון רבי משה סופר זצ"ל, בעל ה"חתם סופר", שכאשר הציעו לו, בזיווגו השני, להשתדך עם בתו של רבינו הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, רבה של פוזנא, החליט החתם סופר לפנות בעצמו אל אבי המדוברת, אל רבי עקיבא איגר, ולשאול את פיו על אודות בתו ועל מעשיה, אם היא כשרה בנשים.

רבי עקיבא בתשובתו הפליג בשבח בתו, שהיתה באמת אחת הצדקניות שבדורה, אבל את מכתבו סיים בדברים כמו אלה: "מוצא אני לחובה להעיר את כבוד תורתו, כי אם אמנם בתי מהוללת בתור אשה יראת ה', כולה נאה וחסידה במעשיה, אבל הלא כבוד תורתו בודאי חשקה נפשו הטהורה למלאות אחרי דברי חכמינו (פסחים מט, א) ולקחת בת תלמיד חכם, ולמדרגה זו של תלמיד חכם, אני בעוונותי הרבים עדיין לא הגעתי"...

ועל זה באה תשובתו של רבי משה סופר, אל מי שהיה מיועד להיות חותנו: "דבריו בנוגע למעלת בתו וצדקתה נאמנים עלי כמאה עדים כשרים ונאמנים. ואם בתו היא בת תלמיד חכם, בזה אני לוקח את כל האחריות עלי ועל צוארי. ברם לבי נוקפי מצד אחר: לדידי ברור הדבר, כי כבוד תורתו רוצה לקיים מה שאמרו בפסחים (שם): לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישיא בתו לתלמיד חכם, ועל זה אני מיצר ודואג מסופק ומפוקפק"...

על מה בוטל השידוך?

ה"חפץ חיים" זצ"ל סיפר מעשה שהיה בעיירה אחת נער בן ארבע עשרה, עילוי, בעל ידיעה בכל הש"ס כולו, ומבין דבר מתוך דבר. רבים רצו לקחתו לחתן לבתם, והבטיחו לתת לו דירה ומזונות על שלחנם וכל מחסורו עליהם למשך זמן רב.

היתה משפחה אחת עשירה שקיבלה על עצמה את כל התנאים הללו ועשו אירוסין למזל טוב.

מאוחר יותר התברר שהחתן אינו בן ארבע עשרה אלא בן חמש עשרה... ביטלו הורי הכלה את השידוך, בטענה כי בחור בן חמש עשרה שיודע את הש"ס אין בזה חידוש ואינם מחוייבים לעמוד בהבטחתם...

--- אוי לנו. באיזה ירידת הדורות אנחנו נמצאים!!

פרשת וישב

ויבא הביתה לעשות מלאכתו

/ הרב יעקב הלוי פילבר

במסכת שבת (מט ב) נשאלה השאלה: "אבות מלאכה ארבעים חסר אחת כנגד מי?", ועל שאלה זו נאמרו בגמרא שתי תשובות: האחת, כנגד עבודת המשכן שלצורך הקמתו נזקקו לל"ט מלאכות, והשניה, כנגד ארבעים חסר אחת פעמים שמופיע בתורה המילים: "מלאכה", "מלאכתו" ו"מלאכות". את ההבדל שבין שתי התשובות מסביר הראי"ה בספרו "עין איה" (שם): שהדעה הקושרת את מלאכות שבת למלאכת המשכן - סוברת שהנקודה הראשית של המציאות היא הקדושה המרכזת את חיי הדעת והאמת, ולפי הדעה זו השבת מסמלת את קדושת העתיד שעליו נאמר: "ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ה', כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם" (ירמיה לא לג), ואילו המציאות שלנו כיום היא מציאות חסרה והאדם במלאכתו צריך להשלים אותה, ככתוב: "אשר ברא

אלקים לעשות". בהקמת המשכן הוקם לראשונה מרכז הקדושה הישראלית, והדרך שתביא להשלמת המציאות ולמלא את החסרונות שבבריאה, היא על ידי מלאכות האדם שמכינות במציאות מרכזי קדושה, ולכן יש קשר בין שביתה ממלאכות השבת, שהן הכנה למרכז הקדושה הישראלית, דווקא ל"ט המלאכות ששמשו להקמת המשכן.

ואילו הדעה השנייה הקושרת את השבת לכלל המלאכות, היא סוברת שבהקמת מרכזי קדושה בלבד כדוגמת המשכן עדיין העולם לא יבוא לשלמות שהשבת מסמלת, כי התכלית היא לא רק מרכז קדושה אלא להביא לשלמות הבריאה כולה, שכולם יתאחדו לעתיד לבא למרכז אחד נעלה, וזאת בהעלאת כל החול אל הקודש, שהטבע וכל העשייה האנושית יתעלו יחד באגודה אחת להתקדש בקדושת יום השבת, ליום שכולו קודש. כך שמנוחת השבת קשורה לכל המרחב של המלאכה האנושית, ולכן ל"ט המלאכות האסורות בשבת הן כנגד כל המלאכות הכתובות בתורה.

על הדעה השניה, שהפעילות האנושית להשלמת המציאות היא כוללת את כל תחומי החיים, שואלת הגמרא האם גם הכתוב הנאמר על יוסף: "ויבא הביתה לעשות מלאכתו", האם גם מלאכה זו ממניין ל"ט המלאכות או לא? מה כוונת השאלה הזאת? גם כאן מסביר הראי"ה שהשפעת הפעולות של האומה הישראלית בכללה ובפרטיה אינה פועלת מיד אלא הן מתקבצות לחטיבה אחת, להשלים את הבניין של השלמת המציאות בעד האומה ובעד העולם כולו.

פעולות האומה הישראלית במהלך ההיסטוריה האנושית מתחלקות לשני סוגים: האחד, בשביל ישראל הנעשות במסגרת האומה, והשני, פעולות שבהן פיזרה כנסת ישראל את כוחותיה בשדות זרים, שהם אותם הבנים הרבים שהקדישו את מיטב הכישרונות שלהם למען האנושות כולה. ועל הסוג הזה של הפעולות יש לדון, האם גם הוא נכלל בכלל החשבון הגדול של פעולות האומה למען השלמת המציאות, אעפ"י שהם נעבדו לא בישראל אלא על אדמת נכר בשביל בני נכר, שלא יתכן שעבודתו של בן ישראל, ויהיה היעוד שלה למה שיהיה, שלא תהיה חתומה בחותם של הכנסייה הישראלית כולה. וגם אם בעת עשייתה היא נשתלה על אדמה זרה, הרי סופה שתציץ ציץ להצטרף אל כלל ההוויה הישראלית הראויה לה, ולא ידח ממנה נידח. ולכן אחר הסרת הסיגים תצטרף גם הפעולה הזו להיות שותפה בתעודה העולמית של המנוחה העליונה שעם ישראל ינחיל לעולם כולו. לפי דעה זו יש לכלול גם את מלאכתו של יוסף. אבל מצד שני אפשר לומר שהמלאכות שנעשו על ידי בנינו, שבעת עשיתן הם התנכרו לכנסת ישראל, שוב לא תצלחנה הפעולות הללו להצטרף לתעודה העליונה של כנסת ישראל, ולכן אין לכלול את מלאכתו של יוסף. ואפשר לדמות את הפעולות הללו של אחינו שנעשו עבור בני נכר לסיגים שבכסולת המתכת, שרק לאחר שמפרידים אותם מהמתכת היא המאפשרת ליצור מהמתכת כלי מושלם לתפארת. יוסף נמכר לעבד לעם נכר, הוא הפליא פעולותיו בבית אדונו המצרי, ומלאכתו מייצגת את כל המלאכות של בני ישראל שנעשו על אדמת נכר בשביל בני נכר, ושאלה הגמרא האם "ויבא הביתה לעשות מלאכתו" של יוסף, שהייתה לא בשביל עם ישראל האם גם הוא מן המניין או לא?

שו"ת חורף הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שואל אליקים בורשטיין מירושלים: הצבתי חנוכייה בפתח הבית ורוחות החורף מאיימות לכבות את הנרות על אף שהם מוגנים מאחורי זכוכית. האם בליל שבת אפשר לומר למי שאינו יהודי להכניס את המנורה לתוך הדירה או אולי לרמוז לו שיעשה זאת?

תשובה: אין צורך בכך.

ביאור: מדברי השואל נראה שכוונתו היא שכדי לא להפסיד את מצוות הדלקת נרות חנוכה, ברצונו להכניס את הנרות הביתה כדי שלא ייכבו, שאם ייכבו יפסיד את המצווה.ולכן שואל המדליק אם מותר לומר לגוי לטלטלם. אמנם אין הדבר כך, דקיימא לן ד'הדלקה עושה מצווה[א]'. לכן אם לא הדליק במקום הראוי, לא יועיל לו שיזיזם לאחר מכן למקום אחר. אם כך בנידון דידן, ממה נפשך, אם מלכתחילה כשהדליק את הנרות, לא היה זה ב'מקום רוח', אף אם ייכבו הנרות, המדליק קיים בכך את המצווה, וכמו דנפסק להלכה 'כבתה אין זקוק לה[ב]', אך אם מלכתחילה היה זה ב'מקום רוח', הנה אף שאם ייכבו הנרות כנראה לא יצא ידי חובתו, דהוי כמו מי שלא שם שמן כשיעור[ג]. מכל מקום אין תקנה בכך שיזיזם למקום שאין בו רוח, שהרי 'הדלקה עושה מצווה'. ואדרבה, אם ישאירם במקומם והנרות לא כבו, יש אומרים דקיים בכך את המצווה[ד], ולכן אין צורך להזיזם, וישאירם במקומם.

ופשוט דכל זה מדובר כשהנרות עומדים להיכבות בתוך הזמן שצריכות לדלוק, אך אם דלקו הנרות זמן כשיעור ואחר כך התחילה הרוח לנשוב, ודאי שקיים את המצווה, ואין כל חשש וכל צורך להזיזם.

א - סימן תרע"ג סעיף ב' וסימן תרע"ה.
ב - סימן תרע"ג סעיף ב'.
ג - כמבואר במ"ב סימן תרע"ג ס"ק כ"ה.
ד - שו"ת הר צבי ח"ב סימן קי"ד.

סיפור לשבת

"בכוחו של המשלח לאחד קצוות"

(סיפורון אחד של שליח הרבי מלובביץ' בווילמבלדון, דרום לונדון, שהשתתף בכנס 5000 השלוחים של תנועת חב"ד, שנערך זה עתה בניו יורק, והדהים בעוצמתו את העולם היהודי על כל פלגיו.
המספר: הרב ניסן דוד דובוב שליט"א)

אני יושב במשרדי ומגיעה קריאה טלפונית ממינדל, חוזרת בתשובה, שגרה במאה שערים. "אתה חייב להציל את אבא שלי", אמרה. איפה אבא שלך, שאלתי, "הוא נפטר". אז איך אציל אותו?

"אבא שלי קוראים לו פיטר, שחקן קולנוע יהודי. אחרי מות אימי הוא התחתן עם אישה, שחקנית קולנוע בשם תלמה. תלמה מאוד רחוקה מיהדות, והיא רוצה לשרוף את הגופה של אבא במקום לקבור אותה כדת משה וישראל, ואני מבקשת ממך להציל את המצב".

בסדר, אני אתקשר לתלמה. התקשרתי לתלמה, מספר הרב דובוב, ומיד כאשר אמרתי שאני הרב דובוב, תלמה אמרה: "אין לי רצון לדבר איתך" וניתקה את השיחה.

מיד אחרי זה שוב התקשרה מינדל מ"מאה שערים" ושואלת "מה קורה". סיפרתי לה, וחשבתי שזה סוף הסיפור. "בבקשה תתקשר מיד חזרה לתלמה. אני מארגנת אמירת תהילים בכותל המערבי". התקשרתי פעם נוספת ואמרתי לתלמה, ביתך החורגת מתקשרת אלי והיא בלחץ עצום, תני לי לפחות הזדמנות לפגוש אותך כדי שאוכל לומר למינדל שניסיתי את כל האפשרויות. "בסדר" אמרה תלמה, "בוא אלי לביתי ביום ראשון ב־11 בבוקר, שריפת הגופה נקבעה ליום שני".

ביום ראשון ב־11 בבוקר הגעתי לדירתה. הדלת הייתה פתוחה. נכנסתי לדירה המפוארת המשקיפה על כל העיר, ותלמה יושבת על הספה ליד החלון ובלי להפנות אלי אפילו את הראש, היא אומרת: "אני יודעת שתגיד לי שאשרף בגיהינום אם אשרוף את הגופה של פיטר". עניתי לה: למי אכפת בכלל אם תשרפי בגיהינום? "איך אתה מעיז לדבר אלי כך" אמרה, הגבתי: איך את מעיזה לא לקום בפני הרב ואפילו סתם אדם שנכנס אליך הביתה? ואז היא נרגעה ואמרה לי לשבת. ידעתי ברגע זה שנשבר הקרח, ואז אמרה: "אני לא יכולה לתאר לעצמי את ההרגשה הנוראה של גופה קבורה באדמה". אמרתי לה: חשבת איך תרגיש הגופה אם תשרפי אותה? ואז טענה: "אני לא סובלת את טקס הלוויה". הצעתי לה שלא נעשה שום טקס בלוויה. "אז איך יהיה לך מניין", שאלה. לא יהיה מניין!!! "אז איך תגיד קדיש?" לא אגיד קדיש!!! על פי ההלכה במצב כזה מותר לקבור בלי מניין ובלי קדיש, ובנוסף, אם תקברי אותו כראוי מינדל תהיה לך לבת אוהבת ויהיו לך נכדים אוהבים.

באותו רגע הרימה תלמה מהשולחן את טופס שחרור הגופה הירוק ואמרה: "קח את זה מהר לפני שאשנה את דעתי". ביד רועדת לקחתי את הטופס ויצאתי מהבית, השעה היתה 11:30 בבוקר, עד השעה 5 אח"צ פיטר היה טמון בקבר ישראל בבית הקברות היהודי המקומי.

10 חודשים אח"כ מינדל נחתה בלונדון לגילוי המצבה של פיטר. בבית הקברות היה המחזה מדהים. מינדל אישה חרדית ממאה שערים מתחבקת עם תלמה שחקנית קולנוע, עדיין רחוקה מיהדות.

זה כוחם של שלוחי הרבי. בכוחו של הרבי לאחד את כל הקצוות.

היום תלמה חברה בבית כנסת של השליח ועומדת בכל אמירות הקדיש בבית כנסת. ■

שביבים / שאול שיף

"וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלם"

מעיר על כך רבי יהונתן אייבשיץ, שעיקר הצרה הייתה שלא יכלו לדבר אחד עם השני, ואילו נדברו ביניהם - לא מן הנמנע שהיו מוצאים דרך לשיכוך השנאה שאפיינה את היחסים שבין אחי יוסף.

הוסיף, כי זו אבן-הנגף של כל מחלוקת, שאין איש מדבר עם רעהו ואין צד אחד מוכן לשמוע את הצד השני ולהבינו. ואם התמונה הייתה שונה - ניתן היה לפתור בטוב מחלוקות רבות הנובעות מקנאה ומשנאה.

מדוע אין הקב"ה בוטח בי?

אחד מחסידי האדמו"ר רבי דוד מטולנה זי"ע התאונן באזני רבו על קושי מצבו הכלכלי.

אני ממש סובל חרפת רעב - אמר החסיד בהתרגשות - ואילו היתה לי פרנסה ברווח, הייתי עובד את ה' מתוך הרחבת הדעת!

ולאחר השמעת דברי תרעומת נוספים על מצוקתו ומצוקתם של בני ביתו, סיים החסיד: ואמר: מדוע אין הקב"ה בוטח בי? ינסה נא אותי במתן פרנסה ברווח, ויווכח במידת חסידותי וצדקותי!

השיב ר' דויד לאותו חסיד: בסוף פרשת וישב אומר רש"י, על פי המדרש, שיוסף נענש בישיבה נוספת של שנתיים ימים בבית סוהר על שלא גילה מלוא בטחונו בה', אלא השליך יהבו על שר המשקים, שהוא בשר ודם. ואם בן תמותה אינו יכול ואינו רשאי לבטוח בבן אדם אחר, רוצה אתה כביכול שהריבונו של עולם בכבודו ובעצמו יבטח בבן אדם?!

על מעמדה של ארץ ישראל / תגובה

אמנם איני ראוי להעיר כלום על דברי הרב אביגדור נבנצל שליט"א, אך איני סומך על עצמי אלא על גדולי ישראל מדורות קודמים. דבריו של הרב נבנצל על התחברות עם רחוקים מתורה ומצוות היא שיטה ידועה, ומאז ראשית ימי הציונות, יש בדבר זה מחלוקת גדולה בין חכמי ישראל. הרגשתי מתוך כבוד וחיוב לגדולי ישראל הקודמים להביא דברים מאחד המיוחדים שבהם, הרב שמואל מהוליבר זצ"ל, רבה של ביאליסטוק ומחשובי גדולי הרבנים בימיו. קראתי את דבריו בימים של תחושת ה"ביחד" אחרי הרצח הנורא בהר נוף, כאשר אותם "רחוקים" באו לעזרת אחיהם הנשחטים והפצועים בבית הכנסת בני תורה.

ולהלן דבריו הברורים:

"ומה מאד נפלאתי על כמה מגדולי עמנו המופלגים בתורה וחסידות שהתנגדו לעיקר ישוב ארץ הקודש ע"י קניית שדות וכרמים, להושיב עליהם איכרי ישראל, באמרם, כי האיכרים ובפרט הצעירים אינם שומרים את התורה. כי לו היו דבריהם כנים, הנה כבר כתבנו שהקב"ה רוצה יותר שישבו בניו בארצו אעפ"י שלא ישמרו את התורה כראוי ממה שישבו בחוץ לארץ וישמרוה כראוי". (על פי הגמרא: לעולם ידור אדם באי"י אפילו בעיר שרובה עכו"ם ואל ידור בחו"ל אפילו בעיר שרובה ישראל").

וביחס למעמדה של ארץ ישראל הוא כותב:

"אחת המצוות היותר גדולות שבתורתינו, וישנם מקדמונינו האומרים, כי היא שקולה כנגד כל התורה, והטעם הפשוט של גודל המצווה הזאת באשר היא יסוד קיום לאומינו".

ביחס לשיתוף עם "החופשים" הוא כותב:

"לו היתה שריפה גדולה בביתם והיה הכל בסכנה, הונו גם נפשו, ויבוא אחד, שהוא פורץ גדר בעיניו, להציל אותו אות כל אשר לו, האם לא היה מקבלו באהבה ובשמחה? הלא כן אחי הננו כולנו היום. אש גדולה יצאה בקרבינו, שלהבת נוראה וכולנו עומדים בסכנה, שונאינו רבו ופרצו ומספרם כבר למילונים הגיע, ואלמלא מוראה של מלכות כבר חיים בלעונו. ועתה כאשר נמצאו לנו אחים בעת צרה כזאת, המושיטים לנו את ידם לעזרה לעשות כל מה שביכולתם להציל את עמינו ולחלצהו מן המיצר, האם יהין לב אחד מאיתנו לדחותם? יתבוננו כולם היטב וברית אחים לא תופר"!

ונדמה לי שאחרי הרצח בהר נוף, דבריו לא צריכים הסכמה וחיזוק מאיתנו.

בברכת התורה והארץ / רפי אוסטרוף / גוש עציון

(הציטוטים של דברי הרב מהוליבר לקוחים ממכתבו של הרב מהוליבר לקונגרס הציוני הראשון ומתוך מאמר הנקרא: "מטרת נסיעתי לארץ הקודש" שנדפס בספר "שיבת ציון" לרא"י סלוצקי וורשא תרנ"ב).

"לכו ונמכרנו לישמעאלים"

שואל רבי חיים מוולוז'ין, מדוע משבחים את ראובן שקרא "השליכו אותו אל הבור", בור שכידוע יש בו נחשים ועקרבים, ולעומת זאת מגנים את יהודה שהציע "לכו ונמכרנו לישמעאלים", שלכאורה מסוכן הרבה פחות מהשלכה לבור מלא בנחשים ועקרבים?

ומסביר רבי חיים מוולוז'ין, שמכך אפשר ללמוד, שעדיף לחיות בתוך בור בארץ ישראל, אפילו אם יש בו נחשים ועקרבים (קשיים וכו) מלהיות עבד בבית אדונים בחוץ לארץ...

קשרי מלחמה או קשרי תפילין?

הנה וואט מקורי (פרי יצירתו של אחד המנויים) לאירועי אירוסין, חתונה ושבע ברכות. הזכויות אינן שמורות.

ביחס לביטוי הידוע "קשרי נישואין", חשבתי על הבא:

במקורות מצאנו את המילה קשר ביחס לשבת (מלאכת קושר - קשר של קיימא), ביחס לתפילין (הראה הקב"ה למשה קשר של תפילין), וביחס למלחמה ("ומאחר שייכנס אדם בקשרי מלחמה" - רמב"ם הלכות מלכים ז/יז).

על מנת שהקשר בין בני הזוג יהיה קשר של קיימא (כהגדרתו בדיני שבת), על בני הזוג לחשוב באופן שונה מהדרך שבה הם חשבו עד עכשיו על החיים (חשיבה מרמזת לקשר של תפילין הנמצא בתפילין של ראש), ואז האהבה והאחווה, השלום והרעות ישכנו בביתם (ולא חלילה קשרי מלחמה).

זכו - שכינה (קשר של תפילין) ביניהן.

לא זכו - אש (קשרי מלחמה) אוכלתן.

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדואייל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il